

Haarasuonkankaan Tuulipuisto Ky
Vaalan kunta
kirjaamo@vaala.fi

Lausunto Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnista (Latvakangas FI1201011)

HANKKEESTA VASTAAVA

Haarasuonkankaan tuulipuisto Ky

ASIAN VIREILLE TULO

Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa 29.9.2022 (POPELY/1406/2022) yhteysviranomaisen totesi, että luonnonsuojelulain 65§:n mukainen Natura-arviointi tulee tehdä arviointisuunnitelman mukaisesti Latvakankaan Natura-alueelle. Natura-arviointi on tullut vireille Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen liitteenä 26.6.2023.

HANKE JA SEN SIOJITTUMINEN SUHTEESSA NATURA-ALUEESEEN

Haarasuonkankaan Tuulipuisto Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Vaalan Otermanjärven itä- ja eteläpuolelle. Hankealueen koko on noin 7400 hehtaaria ja alueelle suunnitellaan enintään 39 (VE1) tai 29 (VE 2) uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään noin 300 metriä. Tuulivoimahanke muodostuu hankealueesta ja tarkasteltavasta sisäisestä sekä ulkoisesta sähkönsiirrosta. Hankealueella tuotettu sähkö siirretään 110 tai 400 kV voimajohtolla ja tälle ulkoiselle sähkönsiirrolle on kolme vaihtoehtoa SVEA-SVEB-SVEC, joista SVEA:lla ja SVEB:llä on kaksi alavaihtoehtoa.

Hankealueelle ei sijoitu Natura-alueita. Lähin Natura-alue, Latvakangas (FI1201011 / SAC), sijoittuu Natura-arvioinnin mukaan hankkeen vaihtoehdossa VE 1 noin 0,5 kilometrin etäisyydelle hankealueen länsipuolelle. Etäisyys Natura-alueen reunasta hankealueen reunaan on noin 50 m ja lähimpään VE 1 mukaiseen voimalaan 495 m. Osayleiskaavaluonnoksen 29.5.2023 perusteella etäisyys Natura-

alueen rajasta lähimmän VE 1 mukaisen tuulivoimala-alueen reunaan on noin 360 m.

Tuulivoimahankkeen ulkoisen sähkönsiirron vaihtoehtoista Natura- aluetta lähin on SVEA, joka sijoittuu noin 1,1 km päähän Natura-alueen reunasta etelään.

Hankkeen vaihtoehdossa VE 2 Natura- aluetta lähimpänä oleva voimalanpaikka sijoittuu yli 10 km:n päähän.

NATURA 2000 TIETOLOMAKKEEN TIEDOT EU:N NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVASTA ALUEESTA

Natura-tietolomakkeen mukaan Latvakankaan Natura-alueen pinta-ala on 44 ha ja se käsittää läntisimmän Kainuun ainoita rakenteeltaan luonnontilaisia metsiä. Puusto on mäntyvaltaista ja keski-ikä on noin 150 vuotta. Mäntyaihekeja on jonkin verran koko alueella. Aihkeissa ja keloissa on palon jälkiä. Järeää mäntymaapuuta on paikoin runsaasti, mutta lahottajalajisto on niukka. Haapaa on sekä elossa että maapuuna aarnialueen pohjoisosassa. Haapamaapuidenkin kääpälajisto on melko niukka. Kuusimaapuuta on hyvin niukasti. Aarnialueen reunaosissa on kuusivaltaisia tuoreita laikkuja ja pienialainen metsäkortekorpi. Pohjoisosassa on puronvarsi, jonka puusto on kuusivaltaista. Eteläosassa on isovarpurämettä ja kangasrämettä, joiden puusto on poikkeuksellisen edustava. Latvakankaalla pesii mm. pohjantikka ja kanahaukka.

Kaikki tietolomakkeen taulukoissa 3.1 ja 3.2 mainitut luontotyytit ja lajit (lukuun ottamatta edustavuudeltaan luokkaan D luokiteltuja luontotyyttejä ja populaation merkittävyyden osalta luokkaan D luokiteltuja lajeja) kuuluvat alueen suojeluperusteisiin ja kaikkien niiden suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa.

Suojelun perusteina ovat luontotyytit (Tietolomakkeen taulukko 3.1).

Koodi	Nimi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	36,2	C, merkittävä
91D0	Puustoiset suot	6,1	B, hyvä

Taulukossa 3.2. ei ole mainittu suojeluperusteena olevaa luontodirektiivin liitteen II mukaista lajistoa.

Alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita: Alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristön tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys. Natura-alueen suojelun toteutustapana on luonnonsuojelulaki.

NATURA-ARVIOINTI

Aineisto ja menetelmät

Natura-arviointi on laadittu asiantuntija-arviona olemassa olevan tiedon ja maastotöihin pohjautuen. Maastotyöt on tehty YVA-menettelyn luontoselvitysten yhteydessä touko-syyskuussa 2022 ja niissä on tarkasteltu Latvakankaan Natura-alueen itäosaa Otermantien ympäristössä sekä Latvakankaan ja hankealueen välistä maastoa. Maastotyöt ja arvioinnin on tehnyt Finnish Consulting Group Oy:stä FM biologi Mika Jokikokko.

Käytetty lähtöaineisto on lueteltu arviointiraportissa:

Lähtötietoina olivat Natura-lomake, valtion suojelualueiden biotooppikuviot ja olemassa oleva lajistotieto (LajiGis, Suomen lajitietokeskus).

Vaikutusmekanismit Natura-arvioinnin mukaan

Tuulipuiston rakennustöiden suora vaikutus rajoittuu rakennettaville alueille, joilta poistetaan kasvillisuus ja puustoa. Raivattavien alueiden läheisyyteen syntyy reunavaikutteisuutta, mikä voi vaikuttaa vaikutusalueen kasvillisuuden ja eliölajiston koostumukseen. Rakennettavilla voimaloilla ja teillä voi olla välillisiä vaikutuksia luontotyyppeihin ja niille ominaiseen kasvilajistoon hydrologisten muutosten vuoksi. Vaikutusaluetta on koko valuma-alueen osa, joka jää rakenteiden alapuolelle. Vaikutukset aiheutuvat Natura-arvioinnin mukaan rakenteiden lähiympäristöön, korkeintaan satojen metrien päähän.

Hankkeen vaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin

Natura-arvioinnin mukaan voimalapaikkojen etäisyyden perusteella Natura-luontotyyppeihin ei arvioida kohdistuvan suoria pinta-alavaikutuksia eikä reunavaikutuksen lisääntymistä.

Natura-arvioinnin mukaan Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeella ei ole hydrologisia vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille. Yksi vahvistettavan huoltotien osuus sijoittuu yli 800 metriä Latvakankaasta etelään. Muutoin kaikki tuulivoimapuiston rakennustoimet sijoittuvat Natura-arvioinnin mukaan Latvakankaaseen nähden Hyrynpuron vastakkaiselle puolelle tai 190 m (VE1:n lähin voimalanpaikka T32) etäisyydelle Hyrynpurosta.

Rakennustoimet voivat Natura-arvioinnin mukaan aiheuttaa pieniä hydrologisia muutoksia lähiympäristössään, ja ne yltyvät korkeintaan marginaalisesti Hyrynpuroon asti, mutta eivät sen toiselle puolel, jossa myös Latvakankaan kaakkoisosan vedet valuvat Hyrynpuroon.

Boreaaliset luonnonmetsät

Boreaalisia luonnonmetsiä sijoittuu lähes koko Natura-alueelle, Natura-arvioinnin mukaan lähimmillään 498 metrin etäisyydelle lähimmästä VE1:n voimalanpaikasta (T32). Luonnonmetsät ovat herkkiä suorille pinta-alavaikutuksille ja reunavaikutuksen lisääntymiselle, jotka voivat muuttaa suuresti niiden ominaispiirteitä, ja herkkyys on tällöin suuri. Suuresta etäisyydestä johtuen vaikutuksia luontotyyppiin ei arvioida muodostuvan edellä esitetyn perusteella missään toteutusvaihtoehdossa.

Puustoiset suot

Puustoisia soita sijoittuu Natura-arvioinnin mukaan lähimmillään noin 580 metrin etäisyydelle VE1:n lähimmästä voimalanpaikasta (T32). Ne ovat herkkiä suorille pinta-alavaikutuksille, reunavaikutuksen lisääntymiselle ja hydrologisille muutoksille: tyypin herkkyys on suuri. Suuresta etäisyydestä johtuen vaikutuksia luontotyyppiin ei arvioida muodostuvan edellä esitetyn perusteella missään toteutusvaihtoehdossa.

Yhteisvaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeella ei ole vaikutuksia Latvakankaan Natura-alueen suojeluperusteisiin, eikä tiedossa myöskään ole hankkeita, joiden kanssa yhteisvaikutuksia voisi muodostua. Siitä syystä yhteisvaikutuksia ei arvioida olevan.

Vaikutusten lieventämistoimet

Natura-arvioinnin mukaan tässä tapauksessa lieventämistoimia ei ole erikseen tarpeen tarkastella.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen Natura-arvioinnin mukaan

Koska Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeella ei arvioida missään toteutusvaihtoehdossa olevan lainkaan vaikutuksia Latvakankaan suojeluperusteisiin, sillä Natura-arvioinnin mukaan ei myöskään kokonaisuutena arvioiden ole vaikutusta Natura-alueen eheyteen, eikä hanke vaaranna niitä listattuja suojeluperusteita, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000 -verkostoon. Natura-arvioinnin mukaan Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen hankkeiden kanssa arvioida lainkaan heikentävän Latvakankaan Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta, eikä suunniteltu

tuulivoimahanke näin ollen vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta.

Epävarmuustekijät Natura-arvioinnin mukaan

Epävarmuustekijöitä ei ole Natura-arvioinnissa tarkasteltu.

Vaikutusten seuranta

Natura-arvioinnissa ei ole esitetty vaikutusten seurantaa.

Natura-arvioinnin johtopäätökset

Natura-arvioinnin mukaan Haarasuonkankaan tuulivoimahankkeella yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa ei arvioida olevan lainkaan vaikutuksia Latvakankaan suojeluperusteisiin eikä alueen eheyteen, eikä suunniteltu tuulivoimahanke näin ollen vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

ELY-keskuksen lausunto arvioinnin asianmukaisuudesta

Natura-arvioinnin tarkoituksena on luoda riittävä tiedollinen pohja hankkeen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelunlain (9/2023) 35 § 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa (aiemmassa luonnonsuojelulaissa 65 §) tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon

Euroopan komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevässä ohjeessa (Euroopan komissio, Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö 2019) todetaan asianmukaisesta arvioinnista seuraavaa: Tuomioistuimen mukaan asianmukaisen arvioinnin tulee sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (EUTI asia C-304/05, 69 kohta).

ELY-keskus katsoo, että Natura-arvioinnissa on asianmukaisesti tunnistettu Natura-alueen luonnonarvot.

ELY-keskus huomauttaa, että Natura-arvioinnissa ja osayleiskaavaluonnoksessa 29.5.2023 esitetyt tuulivoimalapaikat eivät täysin täsmää. Lisäksi kaavaluonnoksessa on esitetty tuulivoimala-alueita, joita ei Natura-arvioinnissa käytetyissä etäisyyslaskelmissa ole huomioitu. Kaavaluonnoksen mukaan Latvakankaan Natura-aluetta lähin tuulivoimala on nro 34 eikä 32 kuten Natura-arvioinnissa on esitetty. Tuulivoimalan 34 ohjeellinen sijoituspaikka sijoittuu lähimmillään noin 400 m:n ja tuulivoimala-alue nro 34 lähimmillään noin 360 m:n päähän Natura-alueesta eli noin 135 m lähemmäksi kuin Natura-arvioinnissa on esitetty. Tuulivoima-alue 34 sijoittuu osin ojitusalueeseen, joka on suorassa yhteydessä Hyrynpuroon. Tuulivoimala-alue 33 sijoittuu noin 995 m:n päähän Natura-alueesta ja ylittää Hyrynpuron. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan rakennustoimista aiheutuva kiintoainekuorma Hyrynpuroon voi olla suurempaa, kuin mitä Natura-arvioinnissa on esitetty, mikäli tuulivoimalat sijoitetaan puron lähiympäristön ojitusalueeseen.

ELY-keskus muistuttaa, että Natura-arvioinnissa tulee esittää arviointiin liittyvät epävarmuustekijät, suunnitelmat vaikutusten seurantaan, tai perustelut miksi vaikutusten seurantaa ei nähdä tarpeelliseksi.

ELY-keskuksen johtopäätökset Natura-alueelle aiheutuvista vaikutuksista

Edellä mainituista puutteista huolimatta ELY-keskus on pystynyt muodostamaan riittävän kuvan hankkeen vaikutuksista ja yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon, että hankkeen vaihtoehtoista VE 1 ja VE 2 ei todennäköisesti aiheutuisi merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen perusteena oleviin luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin *boreaaliset luonnonmetsät* ja *puustoiset suot* ja siten myöskään ei Natura-alueen eheyteen.

ELY-keskus yhtyy myös Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon, ettei hankkeesta todennäköisesti muodostuisi merkittävästi heikentäviä yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa Latvakankaan Natura-alueen perusteena oleviin suojeluperusteisiin *boreaaliset luonnonmetsät* ja *puustoiset suot*. Haarasuonkankaan tuulipuiston ympäristöön suunnitellaan useita muita tuulivoimahankkeita, ja lähin niistä (Korteperänkankaan suunniteltu tuulivoimapuisto) sijoittuu noin 8 km etäisyydelle Latvakankaan hankkeesta.

ELY-keskus toteaa, että Haarasuonkankaan tuulivoimahanke ei todennäköisesti tulisi toteutuessaan, myöskään yhdessä muiden hankkeiden kanssa heikentämään luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Latvakankaan alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.

ELY-keskus kuitenkin huomauttaa, että Natura-arvioinnissa käytettävien hankesuunnittelutietojen tulee olla ajankohtaisia. Mikäli

hankesuunnitelma muuttuu Natura-arvioinnin valmistumisen jälkeen niin että muutos vaikuttaa Natura-arvioinnissa käytettyihin perusteisiin, on Natura-arviointi päivitettävä ja pyydettyä siitä uusi lausunto. Mikäli Natura-arviointia päivitetään, tulee karttoihin merkitä tuulivoimaloiden/-alueiden numerot.

Ylitarkastaja Pirkko-Liisa Kantola on osallistunut lausunnon valmisteluun.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Sähköisen allekirjoituksen hyväksyntä on asiakirjan lopussa. Asian on esitellyt ylitarkastaja Antje Neumann ja ratkaissut ylitarkastaja Maarit Vainio.

TIEDOKSI:

Metsähallitus/Luontopalvelut

Tämä asiakirja POPELY/2686/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/2686/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Neumann Antje 03.11.2023 09:00

Ratkaisija Vainio Maarit 03.11.2023 09:04